

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשיב

ערב שבת-קודש
פרשת ויקרא / זכור
ז' באדר-ב ה'תשס"ח

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ז' באדר שני ה'תשס"ח – י"ד באדר שני ה'תשס"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ז' באדר-שני	ה'ל' נוקי ממון פרק יב-יד.	ה'ל' טומאת מת פרק ה.	מ"יע רמא.
ש"ק	ח' באדר-שני	ה'ל' גניבה... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ו.	מל"ית רמד. מ"יע רלט.
א'	ט' באדר-שני	פרק ד-ו.	פרק ז.	מ"יע רח. מל"ית רעא. ערב.
ב'	י' באדר-שני	פרק ז-ט.	פרק ח.	מל"ית רמו. רמג.
ג'	י"א באדר-שני	ה'ל' גזילה ואבידה... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ט.	מל"ית רמה.
ד'	י"ב באדר-שני	פרק ד-ו.	פרק י.	מל"ית רמוז.
ה'	י"ג באדר-שני	פרק ז-ט.	פרק יא.	מל"ית רסה.
ו'	י"ד באדר-שני	פרק יב.	פרק יב.	מל"ית רסו.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
ו', ז' באדר-ב	3.54	4.42	5.03	5.58	8.50	11.50	12.20	5.47.3	6.11
ש"ק, ח' באדר-ב	3.53	4.40	5.02	5.56	8.49	11.50	12.20	5.48.1	6.12
א', ט' באדר-ב	3.51	4.39	5.00	5.55	8.48	11.50	12.20	5.48.8	6.13
ב', י' באדר-ב	3.50	4.38	4.59	5.54	8.48	11.50	12.20	5.49.5	6.13
ג', י"א באדר-ב	3.48	4.36	4.58	5.53	8.47	11.49	12.19	5.50.2	6.14
ד', י"ב באדר-ב	3.47	4.35	4.57	5.51	8.46	11.49	12.19	5.50.9	6.15
ה', י"ג באדר-ב	3.46	4.34	4.55	5.50	8.45	11.49	12.19	5.51.6	6.15
ו', י"ד באדר-ב	3.44	4.32	4.54	5.49	8.44	11.48	12.19	5.52.3	6.16

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
ויקרא / זכור	5:11	6:24	5:26	6:26	5:17	6:25	5:28	6:26
צו / שושן פורים	5:16	6:29	5:31	6:31	5:22	6:30	5:33	6:30

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

מלחמה ליהודי בעמלק מיום יום

מדוע לא שייכת כיום מצוות מחיית עמלק בגשמיות, מדוע זכירת עמלק היא חובה על כל אחד ואחד בכל יום? • הלימוד מ"נזכרים ונעשים": כדי שיהיה כוח ב"עשייה" של מחיית עמלק, חייבת להיות "זכירה" לפני כן - בעבודת התפילה • נגד הקרירות של עמלק אי-אפשר להסתפק במלחמה של אתמול • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

מזה מובן עד כמה נחוץ עניין זכירת עמלק, שהכול מחויבים בו.

ב. מחיית עמלק בגשמיות אינה שייכת עתה. יש דיעות שהמצווה מוטלת רק על המלך,¹ שעליו לגייס את ישראל למחות זרעו של עמלק. ואפילו לפי הדיעות שהמצווה מוטלת על כל אחד ואחד מישראל,² הרי גם לפי שיטה זו, לא שייך עתה עניין מחיית עמלק בגשמיות - כי:

(א) עניין זה שייך רק בזמן שיד ישראל תקיפה. (ב) רק כשירדעים בכירור מיהו מזרעו של עמלק, אבל משבא סנחריב ובלבל את העולם, הולכין אחר הרוב, "וכל דפריש מרובא פריש"³. ורק כשיבוא משיח, שאז תהיה יד ישראל תקיפה,

זכור שתהי' שונה בפ"ך, והזכירה בפה היא ע"י הקריאה בתורה (מהנחה בלתי מוגה).
(7) ראה פירוש ר"י פערלא לטהמ"צ להרס"ג עשין גט (דף רסב) ומנין הפרשיות פרשא סא (דף ריח).
(8) ולא רק על הציבור (מהנחה בלתי מוגה).
(9) ברכות כח, א. וש"נ.

א. יש¹ דיעות שקריאת פרשת זכור היא מדאורייתא,² מצד המצוות עשה ד"זכור את אשר עשה לך עמלק"³. נוסף להעשה ד"זכור", ישנו גם לאו - "לא תשכח"⁴. וזהו גם אחד הטעמים לדיעות⁵ שגם נשים מחוייבות בזכירת עמלק, דכיוון שהן מחוייבות בהלאו, הרי הן במילא מחוייבות גם בהעשה⁶.

(1) מכאן עד ס"ב - הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידית), ונדפס בלקו"ש ח"ב ע' 387. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.
(2) שו"ע או"ח סתרפ"ה ס"ז.
(3) תצא כה, יז.
(4) שם, יט.
(5) ראה מנחת חינוך מצוה תרג (ובס' שנשמנו בארחות חיים (החדש) סתרפ"ה).

(6) ועד שיש סברא שמחוייבות גם בקריאת פ' זכור (ראה בס' שנשמנו בהמועדים בהלכה (לרש"י זעווין) ע' קצב) - שכן, החידוש ד"זכור" לגבי "לא תשכח" הוא הזכירה בפה, כדאיתא בספרי (עה"פ. וראה מגילה יח, א. תו"כ ר"פ בחוקותי) "זכור את אשר עשה לך עמלק, יכול בלבך, כשהוא אומר לא תשכח הרי שכיחת לב אמורה, הא מה אני מקיים

רו"ל¹⁶ "גדול המצווה ועושה" - "מפני שהוא דואג תמיד לבטל יצרו (כי יצר-הרע מתגבר על המצווה להחטיאו)", והיינו מכיוון שהוא מצווה על זה, הרי היצר-הרע מנגד לכך יותר, ובמילא יש צורך בעבודה גדולה יותר כדי לנצחו, ו"לפום צערא אגרא"¹⁷, ולכן אין לו להסתפק בעבודתו ויגיעתו הקודמת, אלא עליו להתייגע בכל יום במיוחד, כדי לנצח את היצר-הרע הממשיך תמיד בהתנגדותו.

ד. עניין זה הוא גם בנוגע לעבודה של זכירת עמלק בפרט:

ענינו¹⁸ של עמלק ברוחניות הוא: "אשר קרך בדרך"¹⁹, שמקרר - כפירוש המדרש²⁰ - בדרך התורה והמצוות. ונגד הקרירות של עמלק יש לנהל מלחמה בכל יום. לא די בכך שאתמול התחמם בלימוד התורה ובעבודת התפילה. גם היום עליו להמשיך ולנהל מלחמה נגד הקרירות של עמלק.

בכל יום, עוד לפני היציאה להתעסק עם עניני העולם, יש להתחמם ולנהל מלחמה נגד עמלק. ועניין זה צריך להיות בשעת התפילה²¹. על-ידי ההתלהבות בתפילה יהיה בכוחו לנהל מלחמה עם עמלק בשעה שמתעסק בעניני העולם²².

זוהי הכנה למחיית עמלק גם בגשמיות, שתהיה בכיאת מלך המשיח במהרה בימינו.

* * *

16 קידושין וע"ז שם. וש"נ.
17 אבות פ"ה מכ"א.
18 מכאן עד סוף הסעיף - המשך השיחה המוגהת דלעיל (הערה 1).
19 תצא כה, יח.
20 תנחומא ס"פ תצא. פסיקתא דר"כ פ' זכור. הובא בפרש"י עה"פ.
21 אם בברכת "אהבת עולם" (ראה שו"ע ארה"ז שבעה ערה 12), ואם באמירת "שש זכירות" (מהנחה בלתי מוגה).
22 ועד"ו כאשר יוצא "מבית הכנסת לבית המדרש" (ברכות בסופה. וש"נ) ללמוד תורה - הרי כיוון שהתורה נתלבשה בענינים גשמיים עד לטענות של שקר, כמו "שנים אוחזין בטלית כו" (ב"מ בתחלתה), ו"המחליף פרה בחמור כו" (שם ק, א במשנה) - יש ביכולתו של עמלק להאחז שם ("אריינכאָפֿן זיך דאַרטן"), ומצד הענין ד"אשר קרך" יכולים לבוא תוצאות מבהילות (מהנחה בלתי מוגה).

ויבררו מי מזרעו של עמלק - אזי ימחה מלך המשיח את כל העניינים דעמלק, "מאיש עד אשה וגו"¹⁰. אמנם, כל זה הוא בגשמיות, אבל בעבודה הרוחנית, ישנו עניין זה גם עתה, שכל ישראל מחויבים בזכירת מעשה עמלק, ואפילו נשים שאינן יוצאות למלחמה, גם הן מחויבות בזה.

ומצוות זכירת עמלק אינה רק פעם אחת בחיים או פעם אחת בשנה¹¹, אלא צריכה להיות בכל יום¹², שזוהי הוראה עד כמה נוגע זכירת מעשה עמלק, ברוחניות על כל פנים, בעבודת השם, בכל הזמנים.

ג. ההוראה מהאמור:

בשעה שיהודי מתעורר באהבה ויראה, על-ידי ההתכוונות בגדולת הוי', שהיא הדרך לכוא לידי אהבה ויראה,

- כמו שכתב הרמב"ם¹³ "והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ כו"; ומאז שנתגלתה פנימיות התורה ותורת החסידות, הרי דווקא על-ידי אפסור לבוא לידי אהבה ויראה -

הרי לאחרי שהתבונן בגדולת הוי' ונתעורר באהבה ויראה פעם אחת, עלול הוא לחשוב שדי בכך.

על כך אומרים לו: "כל יומא ויומא עביד עבירתיה"¹⁴. בכל יום יש צורך בעבודה חדשה, וכיוון שבכל יום יש צורך בעבודה חדשה, יש בכל יום גם התנגדות חדשה, באופן חדש ועם תחבולות חדשות כו',

[על דרך מה שכתבו התוספות¹⁵ בביאור מאמר

10 שמואל"א טו, ב.

11 שמתעם זה קוראים בכל שנה פרשת זכור. ויתרה מזו - כפי קביעות הפרשיות קורין מעשה עמלק ד' פעמים בשנה: פרשת זכור, פרשת תצא, פורים ופרשת בשלח (מהנחה בלתי מוגה).

12 ראה שו"ע רבנו הזקן חאו"ח ס"ס ס"ד (וראה גם לקו"ש חי"ט ע' 221. וש"נ).

13 הל' יסוה"ת פ"ב ה"ב.

14 זח"ג צד, רע"ב.

15 ד"ה גדול - ע"ז ג, א (לגירסת התוס' בע"י). וראה גם תוד"ה גדול - קידושין לא, א. הובא ונת' באוה"ת מסעי ע' א'תיג ואלך.

בעניין העשייה, מחיית עמלק שתהיה לעתיד?
והמענה לזה - שהזכירה צריכה להיות קודם
העשייה דווקא, כי, עניין העשייה ("ונעשים") גופא
בא על-ידי זה שקדם לו עניין הזכירה ("נזכרים").
לאידך גיסא, יש מקום לטעון: מהו הצורך
שיהיה עניין הזכירה היום - יכולים להסתפק
בעניין הזכירה שהיה אתמול ושלשום, ויתירה
מזה, יכולים להסתפק בעניין הזכירה שהיה לפני
כמה דורות, ולשם מה צריך להיות עוד הפעם עניין
הזכירה גם היום?
ובפרט על-פי מאמר הגמרא²⁸ "אם הראשונים

ה. קריאת פרשת זכור היתה צריכה להיות ביום
הפורים עצמו, שהרי הנס דפורים קשור עם המן
שהוא מזרעו של עמלק (כפי שמונה בפרטיות
ב"תרגום שני"²³ את הדורות שבינתיים). והטעם
שקורין פרשה זו בשבת שקודם פורים הוא - כמו
שכתוב²⁴ "נזכרים ונעשים", שמוזה למדים שהזכירה
(קריאת פרשת זכור) צריכה להיות קודם לעשייה
(שהיא בפורים)²⁵.

ואף-על-פי-כן, אין קורין פרשת זכור כמה
שבתות לפני פורים, אלא דווקא בשבת שקודם
פורים - כיוון ש"סמכו עניין לו"²⁶, שהזכירה צריכה

בכל יום, עוד לפני היציאה להתעסק עם ענייני העולם, יש להתחמם ולנהל מלחמה נגד עמלק. . בשעת התפילה

כמלאכים אנו כבני אדם וכו'" (כהמשך וסיום
הדברים) - הרי הזכירה שבדורות הקודמים היתה
בודאי במדרגה נעלית יותר ובעומק יותר ("א
העכערע און טיפערע"), ומה יש בכוחה של הזכירה
דעתה להוסיף בזה?!

והמענה לזה - שהזכירה צריכה להיות סמוך
לעשייה דווקא, ד"סמכו עניין לו", ולכן אין
להסתפק בהזכירה בדורות שלפני זה, אלא עניין
הזכירה צריך להיות בדור זה דווקא, הדור הסמוך
לביאת המשיח, "דרא דמלאכ משיחא"²⁹.

והראיה לדבר - מזה גופא שעדיין לא נתקיים
עניין ה"ונעשים": כאשר ישנו עניין ה"נזכרים" כרבעי
- בודאי שהדבר יביא לידי עניין ה"ונעשים", בביאת
המשיח (ועל דרך הא ד"איתא בתיקונים³⁰ שאפילו
אם היה צדיק אחד חוזר בתשובה שלימה בדורו
היה בא משיח"³¹). ובמילא, כיוון שרואים שהזכירה

להיות סמוך לעשייה. ולכן קורין פרשת זכור בשבת
שקודם פורים, שיש לה כבר שייכות ליום הפורים,
שהרי "מינייה מתברכין כולהו יומין"²⁷.
ונמצא, שבעניין הזכירה ישנם שני תנאים: א)
קודם העשייה דווקא, ב) סמוך לעשייה דווקא.

ו. והעניין בזה:

עיקר עניין מחיית עמלק יהיה בביאת המשיח,
והיינו, שאז יהיה עניין העשייה, מה שאין כן עתה
אין אלא זכירה בלבד, שהרי עניין מחיית עמלק
בגשמיות אינו שייך עתה כלל, ואילו עניין מחיית
עמלק ברוחניות אינו אלא זכירה לגבי העשייה
דלעתיד.

וכיוון שכן, יש מקום לטעון: לשם מה זקוקים
אנו עתה לעניין הזכירה - הרי אפשר להסתפק

23) אסתר ג, א.

24) שם ט, כח.

25) ראה מגילה ל, א. ירושלמי שם פ"ג ה"ד. לבוש או"ח
סתרפ"ה ס"ב. ט"ז שם סק"א.

26) ל' חז"ל - ברכות כא, ב. וש"נ. וראה פרשי מגילה כט, א.

27) ראה זח"ב סג, ב. פת, א.

28) ע"פ שבת קיב, ב (וראה לקו"ש חט"ו ע' 281 הערה 14.
וש"נ).

29) ראה תיב"ע ס"פ בשלח.

30) ראה ז"ח ס"פ נח (כג, רע"ד).

31) מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תג.

ה"נזכרים" שהיה אתמול. והמענה לזה - שהזכירה צריכה להיות בסמיכות לעשייה, והתפילה אתמול אינה מספיקה בשביל המלחמה עם עמלק היום. והטעם לזה: אף שאתמול אמנם עמד בתנועה של התלהבות - הרי זה גופא שהיום לא עמד בתפילתו באותה תנועה של התלהבות, יש בזה כבר משום "אשר קרך", שנתקרב מההתלהבות דאתמול. ומצד קרירות זו - בל ימלט, שלאחרי כן, בבואו לעסוק בענייני העולם, לא יוכל לעמוד כנגד עמלק, והדבר עלול לגרום לתוצאות מבהילות. וזוהי ההוראה מב' העניינים האמורים שב"נזכרים ונעשים" - הן בזמן הזה גופא, והן בכללות הזמנים, דקאי על הזמן דעתה והזמן דלעתיד - שהזכירה שבזמן הזה תפעל את עניין העשייה, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

ח. [. . .] מה³⁴ שנוגע לפרסם³⁵ - שמלחמת עמלק צריכה להיות בכל דור ודור ובכל יום ויום, ואי אפשר להסתפק במה שהיה לפני כן. אין להסתפק בכך שאביו וסבו היו כדבעי ("ער האט געהאט אַ שיינעם זיידן, אַ שיינעם טאַטן"), או שגם הוא עצמו היה פעם "אַ שיינער איד"... אלא עליו לנהל מלחמה בתמידות נגד הקרירות דעמלק - כי מצד זה שיש אצלו עניין "הנחשלים", יכול "להתגנב" עמלק ו"יזונב" כן כל הנחשלים אחריו¹⁹.

עד שנפעל בביאת המשיח את עניין "תמחה את זכר עמלק", ו"תמחה אמחה את זכר עמלק"³⁶, בקרוב ממש.

(התוועדות שבת תצווה, פרשת זכור ה'תשט"ו. 'תורת מנחם - התוועדות' ה'תשט"ז ח"ב (טז) עמ' 109-116)

(34) סעיף זה הוא המשך השיחה המוגהת דלעיל (הערה 1).
(35) כפי שנעשית הרגילות "לקחת" מההתוועדות ענין כרי לחזור בבתי הכנסת (מהנחה בלתי מוגה).
(36) בשלח יז, יד.

("נזכרים") שהיתה עד עתה עדיין לא הביאה לידי "ונעשים" - הרי זה גופא ראייה שיש צורך להמשיך בענין ה"נזכרים" ("עס דאַרף זיין דער נזכרים ווייטער און ווייטער"), עד שיביא לידי "ונעשים".

ז. הוראה נוספת משני העניינים האמורים, שהזכירה צריכה להיות קודם העשייה וסמוך לעשייה - גם בנוגע לעבודה של "נזכרים ונעשים" בזמן הזה גופא:

דובר לעיל (ס"ד) שבכל יום צריך להיות עניין ההתלהבות בתפילה, כדי שיהיה אפשר לאחרי זה להלחם בעמלק, שבא לקרר את האדם בענייני התורה ומצוות בשעה שעוסק בענייני העולם. ושני עניינים אלו (ההתלהבות בשעת התפילה, והמלחמה בעמלק בשעת העסק בענייני העולם) הם ב' העניינים דזכירה ועשייה, "נזכרים ונעשים":

עניין העשייה - הוא לאחר התפילה דווקא, בשעה שעוסק בעניינים גשמיים, או אפילו כשלומד תורה שהתלכשה בדברים גשמיים, שאז שייך שיבוא אליו עמלק ויקרר אותו ויכדייק הלשון: "אשר קרך בדרך" - שעניין הקרירות הוא דווקא כשנמצאים "בדרך", בענייני העולם³², ואז מוחה את עמלק, בעשייה בפועל. מה שאין כן בשעת התפילה - הרי זה עניין של זכירה בלבד.

ואם כן, יכול אדם לחשוב: כיוון שהעיקר הוא בשעה שנמצא בעולם - לשם מה זקוק הוא להכנות קודם לזה בשעת התפילה? לאחר שיצא לעסוק בענייני העולם, ויבוא אליו עמלק - או אז יתבונן, יתעורר בהתלהבות ובאהבה ויראה, ואז ינצח את עמלק וימחה אותו!...

המענה לזה - שלאחרי שעמלק כבר מגיע, אזי כבר...³³ אלא בהכרח שיהיה קודם לזה עניין ה"ונזכרים", ורק עליידי זה באים לידי "ונעשים". ולא ידך גיסא, יכול אדם לחשוב שמספיק בעניין

(32) ראה גם "רשימות" הוברת קי ע' 8 ואילך.
(33) חסר כמה תיבות (המו"ל).

פרשת ויקרא

חומש ויקרא

חומש ויקרא הוא חומש כללי, שכן בהיותו הספר האמצעי, הוא מכיל את שאר החומשים (כידוע שהקו האמצעי כלול מקו הימין ומקו השמאל). וכך בשם ויקרא נרמזת מעלתה של כללות התורה: "ויקרא אל משה" לא נאמר מי הקורא, שכן הקריאה באה ממהותו ועצמותו יתברך, שלמעלה מכל תואר ושם. וכאן נרמזת מעלת התורה - שבאמצעותה ניתן להתקשר עם עצמות הבורא. וכמבואר בתניא (פרק מז), שהקב"ה הלביש בתורה את רצונו וחכמתו, המיוחדים במהותו ועצמותו יתברך, ומכיוון שכן, "הרי זה כאילו נתן לנו את עצמו כביכול".

(התוועדות שבת קודש פרשת ויקרא תשל"ב)

ויקרא ה' אל משה

בשמה של הפרשה - ויקרא - טמונה הוראה בעבודת האדם לקונו: בכל עת ובכל שעה 'קוראים' לכל יהודי מן השמים ודורשים ממנו: התעלה! לך מחיל אל חיל בעבודתך! שתי פנים לקריאה זו: לבעל מדרגה גבוהה זו קריאת אתגר - אסור לך להסתפק בהישגיך עד עכשיו, אלא עליך לחתור להישגים נעלים יותר. ואילו למי שמצוי בשפל המדרגה זו קריאת עידוד - אל-לך להתיימשך שכן על-אף הכול תמיד בכוחך להתעלות ממצבך הירוד ולצאת מאפילה לאורה.

(התוועדות שבת קודש פרשת ויקרא תשמ"ב. תורת מנחם תשמ"ב כרך ב, עמ' 1107)

* * *

בסוף הפרשה הקודמת, פרשת פקודי, למדנו על גילוי אור גדול שהיה במשכן - "וכבוד ה' מלא את המשכן, ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד גו'", שזה גילוי שבא מלמעלה; ואילו בפרשתנו מדובר בגילוי מועט, הנרמז באל"ף הזעירה של 'ויקרא', והיינו אור שבא מלמטה, על-ידי העבודה בענייני העולם - צאן ובקר גשמיים. אך על-אף הירידה בפרשתנו לגבי פרשת פקודי, הרי לפי סדר התורה עולים ובאים מפרשת פקודי לפרשתנו. שכן תכלית הכוונה היא לא בגילוי האור שבמשכן, אלא בגילוי שבתוך העולם, והגילוי הנעלה של פרשת פקודי אינו אלא הכנה והקדמה לגילוי בפרשתנו.

(התוועדות שבת קודש פרשת ויקהל-פקודי תשכ"ד)

ויקרא ה' אל משה

מפני מה מתחילין לתינוקות בתורת כהנים?... אלא: שהתינוקות טהורין, והקורבנות טהורין; ובואו טהורין ויתעסקו בטהורין (ויק"ר פ"ז)

כשאדם מביא קרבן על חטא שחטא, הוא מבטא בכך את הקרבה וההתקשרות העצמיים שלו לה' יתברך,

קרבה והתקשרות שלא נגע בהם החטא; ובכוחה של התקשרות זו לתקן את הפגם שנגרם על-ידי החטא. | וכמבואר בתורת החסידות, שבהתקשרות הנפש לאלוקות שתי בחינות: א) התקשרות עשויה - הנוצרת על-ידי קיום רצון ה' ('מצווה' מלשון צוותא וחיבור), והיא עלולה להיפגם ולהיחלש על-ידי אי-ציות, חלילה, לרצונו; ב) התקשרות עצמית - שאיננה תלויה במילוי רצון העליון; היא אינה נוצרת על-ידו ולכן גם לא נחלשת בהעדרו. | זוהי כוונת המדרש:

"יבואו טהורין" - תינקות של בית רבן, שלא טעמו טעם חטא מעולם, | "ויתעסקו בטהורין" - בתורת הקורבנות, המגלים ומעוררים את אותה בחינה בנפש שהיא למעלה מפגם החטא, אלא היא תמיד נקייה וטהורה.

(ליקוטי שיחות כרך כב, עמ' 1)

וסמוך ידו על ראש העולה (א,ד)

הסמיכה בכלל - כגון סמיכת ידיו של יעקב אבינו על בני יוסף, או סמיכת יהושע על-ידי משה - עניינה המשכה מבחינת עשר ספירות, שראשיתן היא ספירת החכמה. וכידוע, שעשר אצבעות הידיים הן כנגד עשר הספירות. | אף לגבי סמיכת הקרבן כך: האדם (בגימטרייה מ"ה) ממשיך אור עליון משם מ"ה על הבהמה (בגימטרייה ב"ן, השם שהוא מקור לעולמות), ובכך מאפשר לה להתעלות על-ידי עבודת הקרבן.

(ספר המאמרים קונטרסים א, עמ' 376)

ושחט את בן הבקר (א,ה)

אין ושחט אלא ומשך (חולין ל)

השחיטה "מושכת" ומעלה את הבהמה או את העוף ממצבם הנוכחי ומכשירה אותם לאכילה, כך שיוכלו להתעלות מדרגת 'חי' ל'מדבר', כאשר הם נעשים דמו ובשרו של האדם האוכלם. | אף ב'שחיטת' הנפש הבהמית כך: יש 'למשוך' ולהעלות אותה עד שתוכל להיכלל בקדושת הנפש האלוקית.

(ליקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1294)

ונתנו בני אהרון הכהן אש על המזבח (א,ז)

אף-על-פי שאש יורדת מן השמים מצווה להביא מן ההדיוט (יזמא כא)

"מצווה להביא מן ההדיוט" - אפשר לעורר אהבת ה' באמצעות "הדיוטות" ושפלותו של האדם. כלומר, כאשר אדם עושה חשבון-צדק מכל מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו, ומתבונן בשפלותו ופחיתות-ערכו - הוא מתמרמר מאוד ממצבו השפל, וצועק אל ה' בצר לו, ואז מתעוררת בליבו אש התשוקה והצימאון לה'. | אהבה זו, שהיא בבחינת "אש של מטה", היא הכנה והכשרה לאהבת ה' הבאה מלמעלה, "אש של מעלה".

(ליקוטי תורה דברים עמ' עט)

הלכות ומנהגי חב"ד

הכנות למורים

(המשך מהגיליון הקודם):

זיכוי הרבים:

מקרא מגילה: המזכים את הרבים במצווה זו, יעדיפו את הקריאה ביום על זו של הלילה, הן מפני שהציבור אינו מודע לה דיו, והן ועיקר מפני (וכדאי לפרסם) שהיא הקריאה העיקרית¹.

בשעת הדחק יש להקל לקרוא את המגילה בברכותיה, גם ביחיד, קריאת הלילה - החל מיום חמישי אחה"צ בפלג המנחה² (באזור המרכז: 4:37).

"שתי המצוות: 'משלוח-מנות' ו'מתנות-לאביונים', מכיוון שהן עיקר בעניין הפורים, בנקל יותר לקיימן... ולכן החובה (והזכות) להשתדל ביותר... ולפרסם... [בכל דרך: מכתבים, כרוזים, עיתונות, רדיו, תקשורת אלקטרונית וכו']; (א) גודל מעלת מצוות אלו; (ב) שנקל מאוד לקיימן; (ג) שכל אחד ואחת שהגיעו לגיל מצוות מחוייבים בהן; (ד) ולא עוד, אלא שגם הקטנים והקטנות שהגיעו

לחינוך ו"ספיקא לחומרא"³, יקיימו בעצמם מצוות אלו.

הרבה מהצעירים סומכים על הרעה שאפשר לצאת ידי חובה על-ידי שההורים מקיימים מצוות אלו, אבל לצערנו קורה שגם הורים רבים אינם מקיימים זאת כראוי. על-כן, עם כל הכבוד הראוי, מתבקשים הרבנים, המחנכים וההורים, להזכיר לילדים שתחת השפעתם [בכל בתי-הספר מכל סוג]... לקיים באופן אישי את מצוות 'משלוח מנות' ו'מתנות לאביונים', ביום הפורים:

* ל'משלוח מנות' דרושים רק שני מיני מאכל, כגון תפוח ועוגה⁴, שכל אחד מהם יהיה בשיעור 'כזית' לפחות (=נפח של קופסת-גפרורים); או מאכל ומשקה, כגון פרוסת עוגה ומשקה קל. שיעור המשקה - רביעית (= 86 גרם) לפחות.

* 'מתנות לאביונים' אפשר לקיים בשתי פרוטות, פרוטה⁵ [10 אגורות] לכל אביון. ומובן שכל המרבה בצדקה הרי זה משובח.

כשנותנים לחיילים וכדומה 'משלוח-מנות', יש להקפיד לתת לגברים בשם 'צעירי-אגודת-חב"ד'

(3) ראה שערי הלכה ומנהג או"ח ח"ב סי' רצב.

(4) ממכתב המזכירות (אג"ק ח"כ עמ' קעז) - מתחילת הקטע הקודם. ואולי **הסוכריה** האמורה שם היא שיעור-מינימום (ראה הדעות בנושא בילקוט יוסף ח"ה עמ' שכח-של ובפסקי תשובות סי' תרצ"ה אות יח, ושי"ט), ועל-דרך שביקש הרב, מפני 'חוסר האמצעים' תפלין 'כשרים בלי כל פקפוק' אבל "קטנים" (אג"ק ח"ב עמ' כה). אבל למעשה, פעם אחת (באחת השנים תשל"ח): כשהכניסו לרבי דוגמא מה'משלוח מנות' של צא"ח בניוירוק, הגיב שאחת המנות היא 'פחות מכשיעור', ועקב זאת פתחו והשלימו כמאה אלף חבילות-מנות!
(5) ערך ה'פרוטה' כיום - מעל 7 אג', ונפקא-מינה לנותן שווה-כסף.

(1) ראה שעת"י סי' תרפ"ז ס"ק א, ונטעי גבריאל פמ"ב ס"ו. מאידך יש לדון אם אין זה סותר את הדין במי שיש לו הזדמנות לקרוא בלילה, שלא יוותר עליה מפני החשש שמא לא ירשו לו לקרוא מחר, ראה שו"ת רדב"ז ח"ג סי' יג הובא בקו"א לשו"ע אדה"ז סי' רעא ס"ק א. שו"ת הצמח צדק או"ח סי' קיג, ובארוכה בקובץ 'התמים' החדש, גיליון כז עמ' 55 וש"נ.

(2) שו"ע סי' תרצ"ב ס"ד, פרמ"ג שם בא"א ס"ק א, ביאור הלכה שם, נטעי גבריאל פל"א ס"ה וש"נ. וראה (גם בקשר לדעת אדה"ז בזה) בקובץ 'הערות וביאורים' (אהלי תורה) דש"פ תצוה השתא עמ' 67 ואילך.

אחרי־כן: 'פורס מפה ומקדש'¹³ המעוניינים לאכול סעודת שבת אז - אחרי הדלקת הנרות מפסיקים לאכול, פורסים מפות ומפיות לכסות את כל הלחם¹⁴ שעל השולחנות, אומרים 'שלום עליכם' ראשת חיל'¹⁵ ועושים קידוש של שבת. מי ששתה יין בסעודה, לא יברך 'הגפן' בקידוש. ממשכים באכילת לחם (יותר מ'כביצה', ולפחות 'כזית'¹⁶) ללא 'המוציא', ובברכת המזון מזכירים הן 'זעל הניסים' והן 'רצה'¹⁷, ואחרי־כך מתפללים קבלת שבת וערבית.

שבת קודש פרשת ויקרא

ח' באדר־ב' - פרשת זכור

מן הדין יש לגלול את ספר־התורה השני לפרשת זכור לפני תפילת שחרית (אם לא עשו זאת קודם־לכן)¹⁸.

שחרית: מוציאים שני ספרי־תורה. בראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת השבוע. מניחים את הספר השני ואומרים 'חצי־קדיש', הגבהה וגלילה, ובספר השני קוראים למפטיר בפרשת תצא (דברים כה, יז־יט): "זכור..."¹⁹.

לרעה הנפוצה של הפוסקים העיקריים, פרשת זכור היא מן התורה²⁰.

13) ע"פ שו"ע אדמו"ר ז"ל סי' רע"א ס"ט־יג. ס' המנהגים עמ' 57 (ד"ה כשחל). אף שרבותינו נשיאנו בעצמם לא נהגו בפריסת מפה (ראה סה"ש תש"ד עמ' 39 וילך, ועוד; מסתמא מפני החשש בזה ע"פ נגלה - בשו"ע שם סו"ס יא, וע"פ קבלה - בכף החיים שם ס"ק כב. ראה 'משבחי רבי' עמ' 155. ראה גם 'לשמע און' עמ' קמא), הנהיגו זאת אצל החסידים, כנראה מפני חשיבות עניין ההתנועות. וגם מה שבגלל האי־סדר בר"ה תשד"מ, הפסיק הרבי הנהגה זו בהתנועותיו מאז ואילך (ראה יומן 'רישומה של שנה - ה'תשד"מ' עמ' 51, 'התנועותיות' תשד"מ ח"א עמ' 323), שמעתי מכמה מרבני אנ"ש שאין זו הוראה כללית לכל מקום ולכל מצב, אלא שחובה על האחראי לדאוג מראש לכך שהמשתתפים יקיימו את כל הפרטים כנדרש.

14) גם את הלחם הפרוס - ראה ש"ש כהלכתה פמ"ז סכ"ה, וש"נ.

15) ראה לוח 'דבר בעתו'.

16) שו"ע אדמו"ר ז"ל סי' רעד ס"ו וסי' רצא ס"א.

17) שו"ע אדמו"ר ז"ל סי' קפח ס"ז.

18) שהרי 'אין גוללין ס"ת בציבור' כנפסק בסי' קמד ס"ג.

ועיי"ש בב"י ד"ה וכתב המרדכי.

19) לוח כולל־חב"ד.

20) שו"ע אדמו"ר ז"ל סי' רפב סט"ז [הכוונה רק לעצם עניין הקריאה בציבור, אך פרטי הקריאה - בשבת זו דווקא וכי'.

ולנשים בשם 'נשי־חב"ד'⁶, וכדי שהם בעצמם יקיימו את המצווה - יש להדריכם להחליף את המנות (ובלית־ברירה, יקיימו זאת במנות המוכנות להם בחדר האוכל⁷) ביניהם לבין עצמם, איש לרעהו ואישה לרעותה. כמ־כן יש לחלק להם מטבעות כדי שיקיימו 'מתנות לאביונים'.

סעודת פורים: זמנה לכתחילה בשחרית⁸, אך בשעת הדחק (ובפרט כשמזמינים ציבור רחב ומזכים אותו במצוות היום וגם במצוות ש"ק⁹ - כמובן בהפרדה מלאה¹⁰ בין אנשים לנשים)¹¹, ניתן לעשותה¹² עד זמן הדלקת הנרות, ואז ידליקו הנשים נרות שם (בתנאי שישתתפו בסעודה שלאחר־מכן), אם אפשר - על השולחן שאוכלין עליו.

6) ע"פ הרמ"א סו"ס תרצ"ה) וגם דברי ההתעוררות לנשים - שיבואו מנשים דווקא ('אוצר' עמ' רפו, משיחת אדר"ח אדר תשל"ה).

7) ועד"ו במאושפזים בבית־רפואה ובית־אבות ותלמידים בפנימייה וכי'. ועצ"ע בדין בני ישיבה שאינם משלמים. ולכאורה ראה לעניין זה מדין בן סורר שגנב מאימו (סנהדרין ע"א), ומדין פת שעל השולחן ('או"ח סי' שסו, בשו"ע אדה"ז סט"ז), ומאיך צ"ע מדין אורח שקידש במנתו, שלהרבה דעות מקודשת רק מספק ('אה"ע סי' כח סי"ז, עיי"ש בב"ש ובאוצר הפוסקים ס"ק צב בארוכה). וראה בס' מצת מצוה פי"א ס"ט וש"נ.

8) רמ"א סי' תרצ"ה ס"ב. לוח כולל־חב"ד. שיחות קודש תשל"ז עמ' 805, ושיחת ש"פ משפטים תשמ"א הנחת הת' סכ"ה (אינן מוגהות). ובקצות השלחן סי' סט בבדי השלחן ס"ק ח כתב שכמה שאפשר, יש להקדימה מפני כבוד השבת.

9) ולכן במצב זה אם א"א בנקל יש לקדש אפילו ב"שעה שביעית" (5:40 עד 6:40 בכל מקום באה"ק) ולסמוך על דעת אדמו"ר בשולחנו שע"פ נגלה חובת הקידוש מייד קודמת לזה (ראה בסי' רע"א ס"ג, שערי הל' ומנהג או"ח ח"א סו"ס קמא (שם) מופיע גם לימוד זכות על אלה שאין נוהגין בזה כלל באה"ק), קיצור הלכות שם הערה 13, 'התקשרות' גיליון שעט).

10) במחיצה דווקא, כיוון שמדובר ב'משתה ושמחה" - ראה שערי הל' ומנהג חלק אה"ע סי' ככו. 'התקשרות', גיליונות: תקפ"ח, תרמ"א ותרמ"ה.

11) כשא"א גם להתחיל לפני 'שעה עשירית' (באזור המרכז: 2:49), כמבואר בסיל' רמט, בשו"ע אדמו"ר ז"ל ס"ז.

12) מן הסתם עשויים לבוא גם כאלה שלא שמעו מגילה, ולכן יש להתחיל יותר מוקדם, כדי שיסיקו גם את קריאת המגילה.

יום חמישי

י"ג באדר - תענית אסתר²⁷

חולה (אפילו שאין בו סכנה)²⁸, מעוברת ומניקה²⁹, ויולדת כל ל' יום³⁰ - פטורים מהתענית³¹.

מי שלא ישן, מותר לו לאכול עד שיעלה עמוד השחר³². השוכב לישון ובדעתו להשכים לאכול או לשתות, יתנה בפירוש לפני השינה שיוכל לאכול או לשתות. ואם רגיל לשתות בקומו, אין צריך להתנות לשתיה³³.

עלות השחר באזור המרכז לדעה המקדימה: 3:46

הציבור אומר 'עננו' רק במנחה. הש"ץ אומר (בחזרת הש"ץ) 'עננו' בכרכה בפני עצמה בין ברכת 'גואל ישראל' לברכת 'רפאנו', אם יש בבית הכנסת

27 טעם מיוחד בשם 'תענית אסתר', ראה בליקוטי שיחות כרך ו עמ' 371.

28 רמ"א סי' תרפ"ו ס"א. וכן המצטער הרבה מכאב עיניים (שם), ורקנים תשושיכח (כה"ח תק"נ ס"ק ו).

29 רמ"א שם. והיינו במעוברת אחר מ' יום או שמרגשת חולשה יתירה, ומניקה - בפועל (ראה נטעיגבריאלי בין המצרים פ"ה, וש"נ).

30 דינה כחולה (שו"ע אדה"ז סי' של ס"ה), נטעיגבריאלי שם. 31 ולענין חתן וכלה בז' ימי המשתה בתענית זו דנו בפוסקים, ורבים מקילין. ראה משנ"ב סי' תרפ"ו בשערי הציון ס"ק טו, כ"ה חיים תקמ"ט סק"י ותרפ"ו סקט"ו וס"ק כח, קיצושו"ע סי' קמא ס"ב, יחווה דעת ח"ב סי' עח, ונטעיגבריאלי נישואין ח"ב פכ"ה ס"ג ד וש"נ.

32 בסידור אדמו"ר 'סדר ספירת העומר' כ' שהצום מתחיל בעלות השחר. (וראה בה: אגה"ת פ"ג, לקו"ש כרך כב עמ' 313 ו'התקשרות' גיליון קא עמ' 17 בשם הרבי, שהאמור בתיא לשעה מוקדמת יותר מדבר רק בתענית תשובה (וע"ע שיחות קודש - בלתי מוגה - תשנ"ב ח"ב עמ' 494 ע"י ציון 12). אמנם במקור הדיון שהרבי מציין שם בתוספתא תענית פ"ב ה"ה הוא בתענית גשמים, ובגמ' פסחים ב,ב איתא ע"ז "תענית ציבור" סתם, וברש"י תענית יב סע"א "בכל תענית שהוא אוכל משתחשך, ואפילו בתענית יחיד", וברמב"ם הל' תענית פ"א ה"ח הובא ב"י ושו"ע סי' תקס"ד נפק שהדין שווה בכל תענית שאוכלין בה בלילה "בין ציבור בין יחיד" - ואולי כיוון שהנושא מוקשה "הבו דלא להוסיף עלה", ובפרט שברש"י הנ"ל משמע שתענית ציבור קלה מתענית יחיד).

33 שו"ע סי' תקס"ד ונו"כ. בכ"ה חיים שם ס"ק ז אוסר זאת משום אכילה לפני עלות השחר, אבל באג"ק כ"ק אדמו"ר ח"ג עמ' עה איתא, שגם לפי האוסרים זאת בכלל על-פי הוזהר, מותר לכל הדיעות באם עושה זאת לרפואה, לכוון דעתו בתפילה וכיוצא בה.

לכמה פוסקים, גם נשים חייבות בשמיעתה, וכפי שנהגו נשיישראל (ברורותינן) לבוא לבית הכנסת לשמיעת פרשת זכור²¹.

כתב כ"ק אדמו"ר: "בקריאת פרשת זכור (ופרשת תצא) - וכן בקריאת פורים (ופרשת בשלח): "זכר עמלק" בצירי או בסגול - יש בזה מנהגים שונים, ולא שמעתי הוראה בזה. לכאורה נכון לקרות שניהם, ובפרשת זכור (ופרשת תצא) להקדים 'זכר' ואחר-כך 'זכר', ובקריאת פורים (ופרשת בשלח) להקדים 'זכר' ואחר-כך 'זכר'²².

כבר לפני כמה דורות כתבו גדולי ישראל שיש לבטל את המנהג 'להכות' את עמלק בקריאה זו²³. הגבחה וגלילה לספר השני²⁴.

אם יש רק ספריתורה אחד, אין מגביהים אחר חצי קדיש אלא גוללים לפרשת זכור. ומגביהים וגוללים רק לאחר גמר עליית המפטיר. אולם את החצי קדיש אומרים תמיד אחרי הקריאה שלפני עליית המפטיר. הפטרה: "כה אמר ה' צבאות, פקדתי..." (שמואל"א טו, ב"ה)²⁵. אומרים 'אב הרחמים'²⁶, וכן 'צדקתך' במנחה.

הם מדרבנו, ראה סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 341 הע' 3 ובשוה"ג]. וראה בהנסמן באנציקלופדיה תלמודית כרך ב עמ' קסו, ערך 'ארבע פרשיות' הערה 59 - שיחת ש"פ זכור תשמ"א, הנחת הת' ס"א. וראה 'התועודיות' תשד"מ ח"ב עמ' 1188. תשמ"ט ח"ב עמ' 443.

21 משיחת פ' זכור תשמ"ג. לשונות שונים בשיחות הרבי וכו' בנדון הובאו ב'אוצר מנהגי חב"ד - חודש אדר' (נדפס יחד עם מגילת אסתר ו'שערי מגילה', הוצאת היכל מנחם, ירושלים תשס"ב. להלן: 'אוצר') עמ' רמה.

אס"כי אין לברך ברכת התורה על קריאתה לנשים בלבד (שו"ת מנחת יצחק ח"ט סי' סח).

22 ספר המנהגים עמ' 72, והביאור באריכות בהערה שם. לכאורה, אלא הקוראים בתורה במבטא הספרדי או במבטא הנהוג בארה"ק שאינם מבדילים כלל בין צירי לסגול, אין מקום לכל זה.

23 בליקוטי יוסף כרך ה (מועדים) עמ' רנט הביא זאת משו"ת בן ימין ומהר"א פאלאג'י. וראה 'התקשרות' גיליון קט עמ' 18. 24 רגילים שהאוחז את הס"ת הראשון אינו עומד להגבהת הס"ת השני (וכ"פ בשו"ת קנין תורה ח"ה סי' טז).

25 ספר המנהגים עמ' 33. לוח כולל חב"ד.

26 היום יוסף לש"פ זכור, אג"ק אדמו"ר מהר"י"צ ח"ב עמ' קסד, וכן משמע מסתימת לשון רבינו בסידורו - קצות השולחן סי' פג בבדי השולחן סוף ס"ק יג. לוח כולל חב"ד.

אף רק שלושה מתענים³⁴.
ואם אין, אומרו ב'שומע תפילה'³⁵.
סליחות³⁶.

אומרים אותן בעמידה³⁷, ובמיוחד: אשמנו, י"ג מידות, שמע קולנו, וכן אבינו מלכנו. מנהגנו לאומן אחרי אמירת תחנון, 'הוא רחום' ו'שומר ישראל'³⁸, בסדר דלהלן³⁹:
קווה קיווינו / כרחם / אלוקיננו ואלוקי אבותינו, אדם בקום / א"ל מלך⁴⁰, ויעבור / כי עמך / כרחם/

אלוקינו ואלוקי אבותינו, אתה הא"ל / א"ל מלך, ויעבור / במתי מספר⁴¹ / א"ל מלך, ויעבור / זכור רחמיך⁴² / זכור לנו ברית אבות / זכור לנו ברית ראשונים / שמע קולנו⁴³ / הרשענו ופשענו⁴⁴ / משיח צדקך / א"ל רחום שמך / עננו ה' עננו / מי שענה לאברהם / רחמנא דעני⁴⁵ / 'אבינו מלכנו' הארוך⁴⁶, וכו': 'ברך עלינו שנה טובה'; 'זכרנו ל...' ולא 'זכרנו ב...'⁴⁷ / ואנחנו לא נדע / חצי קדיש.

קריאת התורה:

קוראים 'ויחל' בשחרית ובמנחה גם אם יש רק שלושה מתענים⁴⁸.

34 ספר-המנהגים עמ' 45, ו"נ לפסקי דינים לאדמו"ר הצמח-צדק אורח סי' תקס"ו ולשר"ת שלו שער המילואים ס"ח, עיי"ש. ואף באג"ק חט"ז עמ' שיג ובהגהות הרבי ללוח כולל-חב"ד תשט"ז (הובא בלוח זה להיום) מעתיק הרבי רק "ג' מתענים" ללא איזכור ה"שבעה שאכלו" כלל (וראה 'התקשרות' גיליון לג עמ' 18).

35 משנה-ברורה סי' תקס"ו ס"ק יג.

36 סידור תהילת ה' (הישן) עמ' 359. החדש - עמ' 394. נשאלתי מדוע בסליחות שלפני ר"ה מקפידים גם בישיבות חב"ד שהש"ץ ילבש טלית (ע"פ מרז"ל שנתעטף הקב"ה כש"ץ ולימד למרעה "י"ג מידות), משא"כ בסליחות דתענית-ציבור. והרב אשר-לעמיל ש' הכהן, רב קהילת חב"ד ביתר, ביאר שאם מניח תפילין יש בזה קבלת-עול ואין מקפידין, ע"ד מנהג ליטא שהעולה לתורה יתעטף בטלית, שאין הם מקפידים עליו אם מניח תפילין. וע"ע.

אם חלה ברית מילה היום, כשהמילה בשחרית במניין זה, אף שא"א תחנון, אומרים סליחות ויודו כרגיל. וכן אם יש חתן בז' ימי המשתה. פעם הורה הרבי שהחתן יצא אחרי חזרת הש"ץ כדי שיוכלו לומר נפילת-אפיס, ויחזור לאמירת הסליחות (ראה 'התקשרות' לעשרה בטבת השתא, גיליון תרצ"ט עמ' 18 הערה 10). לעניין 'אבינו מלכנו' חידש הרבי (ו' תשרי תשל"ה) שאמירתו תלויה בתחנון, וכן נדפס בסידורי תהלת ה' החל משנת תשל"ח בשולי 'למנצח יענד' (והיה למראה עיני הרבי).
37 מובא מס' קיצור של"ה.

38 כך נהגו תמיד במניין של הרבי (ואינו דומה לסליחות דצום גדליה, כי שם נכלל 'שומר ישראל' בנוסח הסליחות עצמו).

39 ע"פ לוח כולל-חב"ד, ספר-המנהגים עמ' 53, וליקוט טעמים ומקורות" מכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הנדפס בסוף 'סדר הסליחות על-פי מנהג חב"ד'.

כשהיה הרבי מתפלל עם הציבור (כגון בעברו לפני התיבה בשנות האבילות תשכ"ה ותשמ"ח), לא היה אומר 'אשמנו', כיוון שכבר אמרו בסדר התפילה, אך בשנת תשכ"ו יצא רק לאמירת הסליחות, ואז אמר 'אשמנו' מפני שלא היה **אצלו** בסדר התפילה ('אוצר' עמ' רג).

40 במחזור השלם וב'סליחות - מנהג חב"ד' נדפס תמיד **כהודעת**, ואילו בסידור 'תורה אור' עמ' 372, בסליחות דבה"ב,

תענית ציבור וכו' נדפס **כמו שהודעת**, וכן צולם בסידורי 'תהלת ה' הישנים, וכן נשמע בבירור בהקלטות מתפילת הרבי בסליחות לעשרה בטבת (התזת הש"ץ במבטא רבינו ניכרת למדי), ולא כפי שתוקן בלוח זה בעבר ובסידורים החדשים ע"פ ה'סליחות'.

41 פיוט מסוג 'פזמון'. בסוף 'פזמון' "ברובם המכריע של סליחות הנדפסות - חוזרים **חלק** מחרוזת הראשון בין חרוז לחברו" ובסוף הפיוט חוזרים את כל החרוז הראשון (הערה 4 ב'ליקוט טעמים ומקורות' ה"ל), אך בוודיאו מתענית-אסתר תשמ"ח ברור שהרבי חזר את **כל** החרוז הראשון גם בין כל בית ובית.

42 סידור תהילת ה' הנ"ל עמ' 347. וצ"ל '**פקדנו** בישועתך', ללא וא", כבפסוק, וכן נדפס ב'סליחות - מנהג חב"ד'.

43 פותחים הארון ואומרים פסוק אחר פסוק, חזן וקהל, עד הפסוק 'אל תעזבוני' ולא עד בכלל, ואחרי "אתה תענה, ה' אלוקיננו" סוגרים הארון.

44 מדלגים "או"א... אשמנו... סרנו..." כיוון שכבר אמרו זאת בנוסח התפילה. י"א שהרבי היה מדלג גם 'הרשענו ופשענו' (ראה גם: 'מעשה מלך' עמ' 120 ס"י).

45 במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן תפילה זו בסיום הסליחות (ספר-הניגונים, ניגון רמז).

46 במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן: "אבינו מלכנו, אין לנו מלך אלא אתה" (ספר-הניגונים, ניגון ו).

אין מנהגנו לומר חלק מ'אבינו מלכנו' פסוק בפסוק קהל וחזן, אלא אומרים כולו יחדיו מתחילה ועד סוף ('אוצר' אלול-תשרי עמ' קב).

בסידורי תורה-אור ותהלת-ה', והחל משנת תשמ"ט גם במחזור השלם, נדפס: **זכויות**, וזאת ע"פ לוח התיקון לסידור תו"א (ג.י. תש"א - ובניגוד לסידורים הישנים) - 'אוצר מנהגי חב"ד' שם עמ' קא.

47 ספר-המנהגים עמ' 45.

48 ספר-המנהגים שם.

שקשורה לנס פורים, "הקדים שקליהן לשקליו"⁵⁷. כל אחד נותן שלושה מטבעות של "מחצית" מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן [בארה"ק ת"ו בימינו: שלושה חצאי-ש"ח]⁵⁸, ומנהג זה כולל את כל ישראל, ועל-כל-פנים - כל אחד מבין עשרים שנה ומעלה, או החל מי"ג שנה. ומה טוב ומה נעים - שיחנכו גם קטנים לתת ג' מחצית השקל מכספם ו"מפורסם המנהג לתת גם עבור כל בני הבית"⁵⁹, ובאופן שההורים עוזרים להם, שיוכלו לתת זאת מתוך הרחבה, ושיישאר להם עוד מספיק כסף לצורכיהם, כך שלא יחסר להם כלום⁶⁰.

57 ספר-השיחות תש"נ ח"א עמ' 299.

58 רמ"א שם [בעבר לא היו בארה"ק מטבעות של 'מחצית', ולכן הורגלו לתת חצאי דולרים (ראה לוח עץ חיים, ופסקי תשובות סי' תרצ"ד הערה 25), אבל כעת אין טעם לזה. כן לא מצאתי טעם למה שיש נותנים ג' פעמים ג' מחציות].

מהטעמים לזה: (א) ברמ"א או"ח ר"ס תרצ"ד - כנגד ג' פעמים שכתוב 'תרומה' בפרשת שקלים. (ב) רמז לשלושת ימים שצמו בימי אסתר, כדאיתא בספרים [מטה-משה סי' תשנ"ו, אליהרבה סי' תקס"ו ס"ק ב] שביום התענית יש ליתן סכום הסעודות לצדקה, כדי שמה שאינו אוכל ושותה באותו יום אכן יעלה לקדושה ממש - 'שערי המועדים' אדר, עמ' קמה. ג) ע"ד "אוריין תליתאי לעם תליתאי" רמז למתן-תורה בפורים "קיימו מה שקיבלו כבר", התוועדויות תנש"א ח"ב עמ' 332.

ועניינה: נתינה בבת-אחת סכום השווה לכל - עבודה שלמעלה מגדרי האדם, 'התוועדויות' תש"נ ח"ב עמ' 311.

59 מג"א סי' תרצ"ד ס"ג ק מהגהות מיימוניות, כף החיים שם ס"ק כז, 'דרכי חיים ושלום' סי' תתמ"ג, שיחת תענית אסתר תשמ"ט - 'אוצר' עמ' רנג. - ולכאורה כאשר הם נותנים בעצמם, אין האב צריך לתת עבורם.

60 שהאדמו"ר נותן מחצית-השקל גם בעד הרבנית ובנים ובנות קטנים, ע"כ. וכמו ששנינו (שקלים פ"א מ"ה) "אם שקלו - מקבלים מהם".

אגב, מלשון הרבי "מחצית השקל" משמע כמנהג הרווח שאין נוהרין מלומר שנותנין ל"מחצית השקל", ולא כמ"ש בלוח א"י ועוד לומר דווקא "זכר למחצית השקל" (ע"ד החשש "שלא לייחד בשר לפסח" בסי' תסט, ע"פ מסכת סופרים פכ"א ה"ד, סידור רע"ג, ש"ת גאוני מורח ומערב סי' מ, ש"ת מהרש"ם ח"ב סי' עד ועוד). העניין והטעם נתבאר בשיחות-קודש תשכ"ו עמ' 219, כיוון שמוכח מהגמ' ב"ב ט,א, ורש"י ותוס' שם, וכן מהלימוד מהפסוק "כי באמונה הם עושים" שנאמר במחצית השקל, לענייני צדקה - שגם היא עניינה 'צדקה', עיי"ש. וראה גם לקוטי-שיחות חכ"א עמ' 469. שה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 287.

מי שאינו מתענה, לא יקראוהו לעלות לתורה⁵⁹. ואם קראוהו, וצר לו להודיע זאת מפני חילול השם - יעלה⁶⁰.

את הפסוקים: "שוב מחרון אפך..."; "ה' ה' א-ל רחום... ונקה", "וסלחת לעווננו" - אומר הציבור בקול רם, ורק אחר שסיימו אומרים הקורא בתורה⁵¹. כשעלה הרבי לתורה, התחיל לאומרם יחד עם הציבור⁵². בקריאת הפסוק "ויקרא בשם ה'" (וכן כשאומרים אותו בתפילה) יש להפסיק מעט בין "בשם" ל-"ה'", כי בפסוק מופיע תחת המלה "בשם" טעם מפסיק, הטעם 'טיפחא'⁵³.

מחצית השקל:

נותנים 'מחצית-השקל' לצדקה [ובפרט לבית-הכנסת וכי"ת-המדרש, שהם בדוגמת המשכן והמקדש]⁵⁴ ביום התענית⁵⁵ לפני מנחה⁵⁶, זכר למחצית-השקל

49 שו"ע סי' תקס"ו סי' בשם יש מי שאומר, והובא למעשה בשו"ת צמח-צדק (שער המילואים ח"א סי' י, ובמהדורת תשנ"ד או"ח סי' קי).

במשנ"ב ס"ק כ הביא מסידור דרך-החיים דה"ה למי שאין בדעתו להשלים התענית, ויש מקילין בזה (שערי-אפרים ש"א ס"ט רק במקום צורך גדול, ובשו"ת שואל-ומשיב תנינא ח"ב סי' נח ושו"ת אפרקסתא דענאי סי' עז מקילין בכלל, ולכאורה כן משמע משו"ת הצ"צ הנ"ל המביא לצירוף גם "ז' שאכלו פחות מכשיעור" שהרי מדובר שאח"כ יאכלו כריגל).

50 לוח כולל-חב"ד בצום גדליה, ממשנה-ברורה סי' תקס"ו סוף ס"ק כא ושו"ת מנחת-אלעזר ח"ב סי' עד.

51 שערי-אפרים שער ח סעיף קז.

52 וסיים עם הש"ץ, 'התקשרות' גיליון מ ס"ע 18. ודלא כמ"ש בשערי-אפרים שם, שאומר רק עם הש"ץ.

53 לוח כולל-חב"ד, צום גדליה.

54 משיחות ש"פ שקלים תשכ"ד ותשמ"ב. אך אין בזה ח"ו משום שלילת נתינת צדקה זו לעניים כפשוטה, ראה סה"ש תש"נ ח"א עמ' 303 (לקוטי שיחות ח"א עמ' 182, וסה"ש תנש"א ח"א עמ' 320) - 'אוצר' עמ' רנג. כשמניחים הגבאים קערה, רצוי לציין בה במפורש לאיזו מטרה נותנים בה.

55 ספר-המנהגים - מנהגי פורים. מלשון זו נראה, שאין זה רק קדימת הנתינה לפני פורים, אלא שיש לזה קשר ענייני עם התענית, כמ"ש במקור הדברים (מהרי"ל עמ' תכא, הובא בד"מ סי' תרצ"ד). ובכף החיים שם ס"ק כה מבאר "כדי שיהא צדקה עם התענית לכפר". ולכאורה עפ"ז צריך ליתן או גם בירושלים ת"ו, כמ"ש בלוח עץ-חיים, ולא כמ"ש בלוח כולל-חב"ד (וכנהוג בין אנ"ש שם) ליתתו שם במנחת פורים דפרזים. וע"ע.

56 לוח כולל-חב"ד, ע"פ הרמ"א סי' תרצ"ד ס"א ממנהר"ל.

מנחה:

התפילה - "בשעה מאוחרת"⁶¹. וידבר וקטורת, אשרי, חצי קדיש, קריאת 'יחל' כבשחרית, לשלושה עולים, והשלישי הוא המפטיר, ואין אומרים לאחריה חצי קדיש.

מפטירים "דרשו ה' בהימצאו", ומברך אחר-כך שלוש ברכות עד 'מגן דוד'. יהללו, חצי קדיש⁶². גם היחיד אומר 'עננו' בשומע תפילה, ללא חתימה, ומסיים "כי אתה שומע", ואם שכח (וכבר אמר שם ה' דסיום הברכה) אומרו בלא חתימה אחרי 'אלוקי נצור' קודם 'היו לרצון' האחרון, והש"ץ אומרו כבשחרית בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו'. הנהגים נשיאת-כפיים בכל יום, נושאים כפיים בתפילה⁶³, וכשאינ נושאים כפיים אומר הש"ץ ברכת כוהנים.

אין אומרים תחנון, ולא 'אבינו מלכנו'⁶⁴.

הרבי חידש את המנהג הישן (שמקורו במשנה) לומר "דברי כיבושין" אחרי מנחה דתענית-ציבור: "כדאי לעורר על המנהג הנ"ל, שבמקומות שאפשר לפעול זאת, יאמרו אחרי מנחה (כמה מילים, לכל הפחות) 'דברי כיבושין', או מזמור תהילים המתאים לעניינים אלו, ובמקומות שמצד טירחא דציבורא [או מצד ביטול מלאכה, וכיוצא-בזה] אי אפשר לפעול זאת - על-כל פנים יהרהרו במחשבה עניין של 'דברי כיבושין', ומאחר ש'רחמנא ליבא בעי' - ובפרט עניינים הקשורים בתשובה, ש'עיקר התשובה בלב' - הרי 'מחשבה טובה, הקדוש-ברוך-הוא מצרפה למעשה'⁶⁴.

61 ספר-המנהגים עמ' 48 ובהערות - ע"פ הגמ' (תענית כו, סע"ב. הובאה להלכה בשו"ע אדה"ז סי' קסט ס"א), שבתעניות "שאינ בהן נעילה" נוהגים להתפלל מנחה רק "סמוך לשקיעת החמה". אבל במניין של הרבי נהגו להתפלל מנחה כבכל יום, בשעה 15:15.

62 ב'מראות קודש' נראה, שכאשר היה הרבי ש"ץ, התחיל את החצי-קדיש במנחת תענית-ציבור מיד לאחר סיום ברכות-הפטרה (כדי למנוע הפסק, ע"ד מנהגו במנחת ש"ק), ותוך-כדי אמירתו אמרו 'יהללו' והחזירו את הס"ת לארון הקודש.

63 לוח כולל-חב"ד ב"צוג, עשרה בטבת וכו', ובתענית זו נשמט. ולכאורה יש לנוהגים כך להקפיד עכ"פ כהספרדים שלא לישא כפיים אלא תוך חצי שעה שלפני השקיעה (כף-החיים שם ס"ק ז, ע"פ הב"ח. וראה ילקוטי-יוסף מועדים עמ' 550 וש"נ, ונטעני-גבריאלי הל' בין-המצרים פ"ג ס"ו וש"נ).

64 לקוטי-שיחות כרך כ' עמ' 352, וש"נ. וחבל שככל הידוע, טרם הונהג הדבר בפועל אפילו בין אנ"ש (מלבד הצפייה בדברי

קריאת המגילה ב'מבצעים':

בשעת-הדחק, ניתן להתחיל את הקריאה בכרכה מתחילת השקיעה (האמיתית, שהיא כ-4 דקות אחרי השקיעה הנראית, שהיא באזור המרכז: 5:52). ובשעת-הדחק-גדולה - אפילו מ'פלא המנחה' (באזור המרכז: 4:37)⁶⁵.

טעימה: גם לאחר צאת-הכוכבים, אין לאכול קודם קריאת המגילה. אדם חלש מותר לטעום פירות וכדומה ומשקאות קלים ללא הגבלה, ומיני מזונות עד כביצה (ומי שצריך לקרוא מגילה וקשה לו בגלל התענית, ודאי יכול להקל בזה), וחולה מותר אפילו לאכול ממש, אך יבקש מאדם אחר שיוזכרו לשמוע מגילה אחר-כך⁶⁶.

צאת הכוכבים באזור המרכז: 6:16.

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה: מאחר בלילה - ליל שבת-קודש, לכן יש לזכור לקרשה עוד הלילה.

יום שישי

י"ד באדר - פורים⁶⁷

לקראת קריאת המגילה, ביום חמישי בערב, ליל פורים, מנהגנו ללבוש בגדי שבת ויום-טוב⁶⁸. "במגילה שכתב אדמו"ר מהר"ש נ"ע: א) לא כל העומדים מתחילים בתיבת "המלך". ב) עשרת בני

הרבי ב'מראות קודש' במקום שאפשר.

65 שו"ע סי' תרצ"ב ס"ב, פרמ"ג שם בא"א ס"ק א, ביה"ל שם, נטעי גבריאלי פל"א ס"ה וש"נ (וראה בקובץ 'הערות וביאורים' דש"פ תצוה השתא עמ' 67 ואילך). אך ראוי לכל אחד (לכוון במפורש שלא לצאת בזה, ולקרוא או לשמוע שוב לעצמו ולבני-ביתו עם כל הברכות בזמן.

66 רמ"א ומשנה-ברורה סו"ס תרצ"ב.

67 הנהגות בירושלים בימי 'פורים משולש' זה, פורטו להלן בסוף הלוח.

68 בדורות קודמים נהגו בהרבה מקהילות חב"ד, ובדורות - בבית חיינו, ובשנים האחרונות נתפשט בין חסידי חב"ד בכל מקום, ללבוש בגדי יום-טוב. וי"א שהרבי הורה כך באחת משיחותיו, למרות שמנהג זה בס' המנהגים הוא הראשון מ'מנהגי האדמו"ר' ש"אינם הוראה לרבים" - 'אוצר' עמ' רנד ו'התקשרות' גיליון לו עמ' 14, עיי"ש. (בכף-החיים ומשנה-ברורה סי' תרצ"ה הביאו שיש ללבוש בגדי שבת **מנערב**. וכן משמע בספר-המנהגים שכתב זאת לפני נתינת מחצית-השקל. ראה גם התוועדות תשמ"ט ח"ב עמ' 439).

המן אינם בעמוד בפני עצמו⁶⁹.

אָבֵל (רח"ל) תוך שבעה, הולך לבית־הכנסת להתפלל ערבית⁷⁰ ולשמוע קריאת המגילה⁷¹. אם אין בעל־קורא מובהק כמוהו, יקרא הוא את המגילה לפני הציבור וגם יברך⁷². ואין לו לראות מיני שמחה⁷³. פורים נחשב כשבת לעניין אבילות, היינו שנחשב במניין שבעה, ונהוג רק אבילות שבצינעא, אינו יושב על הקרקע ונועל נעליו⁷⁴. לעניין משלוח־מנות, ראה להלן.

בתפילת ערבית אומרים 'ועל הניסים', ואין מפסיקים להכריז זאת קודם שמונה־עשרה |אלא מכים על השולחן כדי להזכיר. (שכח 'ועל הניסים' - אם נזכר קודם "ה" של סיום הברכה, חוזר ומתחיל "ועל הניסים", ואם כבר אמר "ה" אינו חוזר. אך קודם "יהיו לרצון" האחרון יאמר: "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מרדכי...")⁷⁵. לאחר מכן, אומרים

קדישתתקבל⁷⁶.

"אין מקום לשמיעת קריאת מגילה וכו' על־ידי |רמקול| טלפון ורדיו |וכן לגבי כל סוג אחר של שידור באמצעים אלקטרוניים, אפילו 'שידור חי' - כי אין זה קול אדם כלל"⁷⁷.

קריאת המגילה⁷⁸: הרבי היה שומע את המגילה מעומד⁷⁹. בשעת הקריאה עומדים מימינו ומשמאלו של הבעל־קורא⁸⁰. הבעל־קורא ו"גם השומעים את המגילה כופלים אותה כאיגרת⁸¹, והכפילה היא לשלושה חלקים⁸². הרבי היה מברך את הברכות לפניו ולאחריה עם הבעל־קורא, הן בלילה והן ביום⁸³. בדרך כלל השתדל הרבי, שהמגילה תישאר

(76 יחידים לא ייצאו לקדש את הלבנה לפני קריאת המגילה (דפירסומי ניסא בציבור עדין, אפילו במקרה שהגיע המועד האחרון, ראה שו"ת נודע־ביהודה קמא סי' מא ועוד, נסמנו בנטעי־גבריאל הל' פורים פרק מט. ועיי"ש אם השאלה נוגעת לרוב הציבור. וכש"כ השנה, שיש זמן אפילו לכתחילה כל הלילה).

(77 ס' המנהיגים עמ' 73 הערה *1. לקוטי־שיחות כרך ט עמ' 336. כרך כ"א עמ' 496. שערי הלכה ומנהג או"ח ח"ב סי' רצ. וראה המובא בפסקי תשובות סי' תרפ"ט ס"ק ג. אגב, היו שאסרו משום כך שימוש ברמקול גם בחופה, אבל הרבי (אג"ק יג עמ' רכא. וחבל שנשמט לע"ע מה' כרכי 'שערי הל' ומנהג) כתב שכאשר "אין מדברים דבוק לשפופרת, מובן שהקול מתפשט לכל הצדדים" דהיינו (וצריך לדרוש זאת בתוקף, גם בחופות שלא מאנ"ש, ומהן כאלה שנעשות במרומי האולמות וכדומה) שעכ"פ עוד תשעה גברים ישמעו ישירות את הברכות שבחופה.

(78 אף שיעקר מצות קריאת המגילה היא ביום (ולכן הוזכר ברשימת 'מבצע פורים' שהמזכים את הרבים יעדיפו את הקריאה ביום), הרי מי שיש לו אפשרות לשמוע מגילה בלילה - חייב לקיים זאת, אף אם עי"ז מטיל ספק באפשרותו לקרוא ביום (ראה שו"ת רבי"ח ח"ד סי' יג, הובא בקו"א לשו"ע אדה"ז סי' רעא סק"א. וע' בארוכה בזה בקובץ 'התמים' החדש, גיליון כז עמ' 54, וש"נ).

(79 'אוצר' עמ' רנה (וכך נפוץ, במיוחד בין אנ"ש. וראה כף־החיים סי' תר"צ ס"ק ב).

(80 'אוצר' עמ' רנד.

(81 שו"ע סי' תר"צ סעיף יז, וראה כף־החיים שם ס"ק קב. ובס"ק קג הביא מהפרמ"ג, שיש להיזהר שלא תהיה נגרות על גבי קרקע, ואף לא תלויה מעל השולחן.

(82 ספר־המנהגים, וש"נ בעניין השומעים. צריך חיפוש הטעם שלמנהגנו כופלים לג' חלקים דווקא (למנהג העולם מקפלים לחלקים רבים, יריעה ע"ג יריעה - לוח דבר־בעתו).

(83 'התקשרות' גיליון לו עמ' 14. וראה שו"ע אדה"ז סי' ריג

(69 ספר־המנהגים שם, וש"נ. צילום בהקטנה של שני עמודים ממגילה זו נדפס בס' 'איגרות־קודש - אדמו"ר מהר"ש', ברוקלין תשנ"ג, עמ' קמ, וב'ספר התולדות' של אדמו"ר המהר"ש, ברוקלין תשנ"ז, מול עמ' 21. במגילה זו כתוב: "להרג ולאבד" (ללא וא"ו); "ואיש לא עמד בפניהם"; ושם ב"המן "ארדי" חסר, ועוד פרטים שהובאו ב'אוצר' עמ' רסד ואילך. ודאי שיש לכתוב כן לכתחילה, ואף לתקן אם כתבו אחרת (ואינו דומה לדיון על תיקון בס"ת כשיש חילוקי דעות - ראה תשובת הדברי־נחמיה חיו"ד סי' כא, נדפסה גם בהוספות לשו"ע אדמוה"ז כרך ה' עמ' 1900 - כיוון שהמגילה כשרה בכל אופן).

(70 ראה הערות הגר"י פישר לס' פני ברך עמ' תסא. ולכאורה גם אם יוצא מביתו לפני הלילה כדי להגיע בזמן לתפילה ולמגילה בבית־הכנסת, לא גרע מסליחות של ערב ראש־השנה (רמ"א סי' תקפ"א ס"א ומחה"ש שם).

(71 רמ"א סי' תרצ"ו ס"ד.

(72 גשר־החיים ח"א עמ' רסא, רסג. שם הוכיח שיברך גם שהחיינו, שלא כבתוכה, כיוון שכאן הברכה היא גם בעד עצמו, עיי"ש. וכן דעת רוב האחרונים, נסמנו בילקוט־יוסף - (ה) מועדים, עמ' רמד.

(73 גשר־החיים שם ע"פ המג"א תרצ"ו ס"ק ב, ושליפ דעות אחרות רק ממעט בזה.

(74 גשר־החיים ח"א עמ' רסא.

(75 א"ר סי' תרפ"ב (בק"ב מברמה"ז - שם כתב אדה"ז בסי' קפז סי"ח "וכן יש לנהוג"), משנ"ב וכף־החיים שם. והכוונה קודם "היו לרצון" השני (ראה בס' אשירישראל פמ"ח הע' י, וש"נ).

כאיגרת' עד סיום הקריאה⁸⁴.

הקורא יכוון להוציא ידי-חובה את כל השומעים והם יכוונו לצאת. אסור להפסיק עד לאחר ברכת "הרב את ריבנו"².

מי שלא הצליח לשמוע תיבה או פסוק, יקרא זאת מיד, וגם אם אינו יכול לעשות זאת מתוך מגילה כשרה - יקרא מיד בעצמו (עדיף מתוך חומש או מגילה מנוקדת, כדי שלא יטעה) עד מקום שהקורא אוזח בו, כדי שלא יצטרך לחפש קריאה אחרת כשרה החל מתיבה זו ואילך⁸⁵.

"מכים 'המן' כמה פעמים במשך הקריאה, במקום שנזכר 'המן' בתואר כלשהו: 'האגגי', 'הרע' וכיוצא בזה"⁸⁶.

בקריאת המגילה קוראים כשתי המסורות: "להרוג ולאבד / ולהרוג ולאבד" (ח,יא). "ואיש לא עמד בפניהם / ואיש לא עמד לפניהם"⁸⁷ (ט,ב). נהגים לומר ארבעה פסוקים בקול רם: 'איש יהודי' (ב,א), 'ומרדכי יצא' (ח,טו), 'ליהודים' (ח,טז), 'כי מרדכי' (י,ג). והבעל-קורא חוזר וקורא אותם. עשרת בני המן צריך לקרוא בנשימה אחת, מהמילים 'חמש מאות איש' (ט,ט) עד לאחר תיבת 'עשרת' (ט,י). הציבור קורא אותם תחילה, והתינוקות מכין אז ולא כשהבעל-קורא קורא אותם! כמו בהזכרת המן⁸⁸. "מנענעים את המגילה באמירת 'האיגרת הזאת' (ט,ט) ו'איגרת הפורים הזאת השנית' (ט,כט)⁸⁹."

ס"ו, וכף-החיים שם סוס"ק כב.

84) שם. וראה בכף-החיים שם ס"ק קב ובשו"ת מהרי"ל, מהדורת מכון ירושלים, ס"ע נו. 'אוצר' עמ' רנה.

85) ראה שו"ע ס"י תר"צ ס"ג ונו"כ, משנה-ברורה שם ס"ק יט.

86) ספר-המנהגים שם, וש"נ. בדרך-כלל היה הרבי מכה ברגלו (הימנית או השמאלית) בכל 'המן', ובמקום שנזכר באיזה תואר היתה ההכאה מורגשת יותר ובמשך זמן רב יותר. לפעמים הכה בחוזק יותר ב'המן' שניגנו בו או בה'מן בן המדתא' (ראה ב'אוצר' עמ' רנו, ובה'התקשרות' בשנים קודמות).

הרבי הפגין הנאה וחיך בשעה שהילדים היו מרעישים בהכאת המן, וכמה פעמים דיבר בשיחותיו נגד הגבאים החוששים מ'בילבול' הילדים ומגבילים אותם, וכן נגד המכים 'בעל כרחם' "קול דממה דקה..." ('אוצר' שם).

87) ספר-המנהגים שם, 'אוצר' עמ' רנה, וש"נ.

88) לוח כולל-חב"ד, כף-החיים ס"י תר"צ ס"ק צו מבן-איש-חי. וראה 'אוצר' שם.

89) ספר-המנהגים שם (במ"א ס"י תר"צ ס"ק יז מס' מטה-

אחר הקריאה מברך "הרב את ריבנו". אסור להפסיק בדיבור עד שיסיים הש"ץ את הברכה.

'שושנת יעקב'. "נוסח 'שושנת יעקב': 'ארורים כל הרשעים, ברוכים כל הצדיקים'"⁹⁰.

אחר-כך⁹¹ כורך את המגילה (וכן ביום). ואתה קדוש. קדיש (יהא-שלמא). עלינו. קדיש-יתום. אל תירא. אך צדיקים⁹².

הקורא מגילה לנשים, מברכות לעצמן (מעומד⁹³). ואם לאו - יברך הקורא⁹⁴.

הרמ"א פסק שאין לברך אחר קריאת המגילה אלא בציבור⁹⁵, אבל האדמו"ר מברך על קריאת המגילה גם ביחיד לפנייה ולאחריה, הן בלילה והן ביום⁹⁶.

"גם בלילה ישמח, וירבה קצת בסעודה"⁹⁷, ויאמר 'ועל הניסים' בברכת המזון.

משה: 'האיגרת הזאת' בלבד. המו"ל ד'לראות את מלכנו' מסר, שבכל השנים שבדק בוודיאו - נענע הרבי את המגילה במקומות אלו ח' פעמים.

90) ספר-המנהגים שם, וש"נ. וראה שלל הגירסאות המובאות ב'טור השלם'.

91) לוח כולל-חב"ד. כן משמעות לשון אדמו"ה בסידורו שלא הביא עניין כריכת המגילה, כדעת סדר-היום, המג"א וסיעתם שאין קפיא מתי לכורכה, ומבאר זאת ע"ד הנגלה וע"ד החסידות - משיחת פורים תשט"ז, מוגה, 'שערי המועדים - פורים' ס"י נו, עיי"ש. והמסקנא - שעדיף [בהנחת השיחה ('התועודיות' תשט"ז ח"ב ס"ע 157) הדגיש הרבי שהציבור ינהג כך, וכן העתיק ב'אוצר' עמ' רסא, אבל בשיחה המוגהת לא הזכיר זאת, ומשמע שזה נוגע גם לש"ץ] להשאיר את המגילה פתוחה עד אחר ברכה אחרונה, שע"י זה ימשיכו ענייני המגילה להאיר בגילוי. [הרבי עצמו החל, בדרך-כלל, לגלול את המגילה עם סיום הקריאה, והמשיך בכך בשעת הברכה ('אוצר', עיי"ש), אבל כמובן זה אינו הוראה לרבים].

92) לוח כולל-חב"ד.

93) ע"פ שו"ע אדה"ז ס"י ח ס"ג.

94) ברמ"א ס"י תרפ"ט ס"ב, מג"א ס"י תרצ"ב ס"ק ה ופרמ"ג בא"א שם ועוד, פסקו שיברכו "לשמוע מגילה", אבל הפר"ח ס"י תרפ"ט (ובליקוטים) חולק ע"ו וס"ל שחייבות גם בקריאה ויברכו כרגיל. י"א שהרבי היה קורא את המגילה לנשים בבית הרב, ובירכו לעצמן "על מקרא מגילה".

95) רמ"א ס"י תרצ"ב סוס"א. ולדעת הב"י מסיק בכף-החיים ס"י תר"צ ס"ק קכד שגם היחיד מברך. וכ' שכן פסקו הא"ר, מאמר מרדכי וכן איש חי, וכ"פ גם הערוך-השולחן (תרצ"ב ס"ה, גם כ'מנהג העולם').

96) ספר-המנהגים.

97) רמ"א ס"י תרצ"ה ס"א.

שחרית:

בשמונה-עשרה - ועל הניסים. אין אומרים תחנון ו'אל ארך אפיים'. חצי קריש⁷⁵.
קוראים לשלושה עולים בפרשת בשלח 'ויבוא עמלק' (שמות יז, ח'טז), שלושה פסוקים לכל אחד. 'זכר עמלק' - קוראים זָכַר ואחר־כך זָכַר⁷⁹. מי שלא שמע פרשת זכור, יכוון בקריאה זו לצאת ידי חובת זכירת עמלק. מי שלא נתן עדיין לצדקה 'מחצית השקל' נותן זאת עכשיו⁹⁸.
ברית מילה: יש המלים לאחר קריאת המגילה⁹⁹.
"שמיעת וקריאת המגילה - בתפילין דרש"⁷⁹.
קוראים את המגילה בשלוש ברכות, כולל 'שהחינו'¹⁰⁰, כמו אמש (עייין לעיל). בברכת 'שהחינו' יכונו גם על המצוות: משלוח־מנות, מתנות־לאבינוים וסעודת פורים⁷⁵.
לאחר קריאת המגילה מברכים 'הרב את ריבנו', ואומרים: שושנת יעקב. אשרי. ובא לציון. קריש שלם. ואחר־כך מחזירים את ספר־התורה להיכל¹⁰¹.
ואומרים 'בית יעקב'¹⁰², עד גמירא.

שמחת פורים - חובתה לשמוח כל היום, ככתוב "ימי משתה ומשחה"¹⁰³.

במשך יום הפורים היה הרבי משתדל לאכול 'אוזן במן' ממולא פרג, לקיים מנהג ישראל בזה¹⁰⁴.
זמן קיום מצוות היום - עד השקיעה¹⁰⁵.
משלוח־מנות - חובה לשלוח שתי מנות מדברי־מאכל או משקאות לאדם אחד, איש לרעהו ואשה לרעותה¹⁰⁶. אין שולחים מנות לאַבְל (רח"ל) תוך שלושים ולאבְל על הוריו תוך שנים־עשר חודש¹⁰⁷. האבְל עצמו, אפילו תוך שבעה, חייב במשלוח־מנות, אך לא ישלח אלא מאכלים ולא מגדנות¹⁰⁸.
מתנות־לאבינוים - חייב לתת לשני עניים פרוטה לכל אחד, ואפילו איש לאשה רשאי. והמרכה לשלוח מנות לרעים וצדקה לאבינוים - משוכח¹⁰⁹, ומוטב להרבות במתנות־לאבינוים מאשר להרבות בסעודתו ובמשלוח־מנות לרעיו, שאין שמחה גדולה ומפארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות, ודומה לשכינה שנאמר "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים"¹¹⁰.

103) 'שערי המועדים' - פורים, עמ' קמה.

104) 'התקשרות' שם.

105) זמן הסעודה ראה להלן בכותרת 'משתה ומשחה' ובהערות. לכתחילה לפני חצות כדלקמן בפנים, ואם יש צורך יש להעדיף להתחיל לפני 'שעה עשירית' (באזור המרכז: 15:00). ואם איחר, או כשעורכים סעודה לרבים ולא ניתן לקיימה מוקדם יותר, יעשה סעודתו אח"כ עד השקיעה.
106) שו"ע ורמ"א סי' תרצ"ה ס"ד. אודות משלוח־מנות, ראה שיחות־קודש תשל"ו ח"א עמ' 565 ששיעורן לכתחילה כזית בכל מנה ועכ"פ כזית יחד. ולכתחילה שווין ביחד ב' פרוטות לפחות. ומציין לצפנת־פענח על הרמב"ם הל' מגילה פ"ב הט"ו, עיי"ש.

107) כן הורה הרבי לפרסם שלא ישלחו לו בשנת האבלות (על אמו הרבנית חנה ע"ה, תשכ"ה) - נטעי־גבריאל אבלות ח"ב פרק לה הע' יט [מהרה"ח ר"ל שי' גרונו. ודלא כמ"ש בס' שבח־המועדים (תשנ"ג) פי"ד ס"ג], כדעת הרמ"א סי' תרצ"ו ס"ו. וכן על שאר קרובים תוך ל' - הוראת הרבי בשנת האבלות תשמ"ח (על הרבנית חיה־מושקא ע"ה, שם בשו"ת שבסוף הספר סי' ב).

108) שו"ע ומ"א סי' תרצ"ו ס"ב, מספר־חסידים סי' תשי"ג ומהרי"ל הלכות פורים (מהדורת מכון־ירושלים עמ' תלב). גשר־החיים ח"א עמ' רכח. רסא.

109) לוח כולל־חב"ד, משו"ע סי' תרצ"ד ורמ"א סי' תרצ"ה.

110) ישעיהו נז, טו. רמב"ם פ"ב מהל' מגילה הי"ז.

98) לוח כולל־חב"ד, וראה דעת המג"א סי' תרצ"ד שזהו זמן נתינתה לכתחילה.

99) כן נהג תמיד המוהל הרה"ח ר' יעקב־יוסף רסקין ע"ה ('התקשרות' גיליון מ עמ' 18) למול לאחר קריאת המגילה, כדעת תה"ד סי' רסו, ב"י בבדק־הבית יו"ד סו"ס רס"ב, שו"ת הרדב"ז ח"א סי' רנא, הפ"ח והג"ר א"ס תרצ"ג והפרמ"ג סו"ס תרפ"ז, מנהג פרנקפורט שהובא בהגהה במהרי"ל דלהלן, ומנהג הספרדים כמובא בכף־החיים סי' תרצ"ג ס"ק ל. מאידך, בלוח כולל־חב"ד כתבו למול לפני קריאת המגילה (וצריך חיפוש אם כתבו כן גם בשנים שהוגה ע"י הרבי, וכן אם כל מה שלא תוקן אז נחשב 'מוגה'), ע"פ הרמ"א שם ממהרי"ל, וכן מנהג העולם האשכנזים כמ"ש המשנ"ב סו"ס תרפ"ז מהח"א. וראה 'ספר מהרי"ל - מנהגים' עמ' תכ, וש"נ. אוצר־הברית ח"א עמ' רעח.

יש נוהגים לקרוא לתינוק הנימול אז 'מרדכי', נסמן בטעני־גבריאל עמ' צה.

100) ספר־המנהגים שם, 'אוצר' עמ' רסח, וש"נ.

101) בסידורי תהילת־ה' נדפס: "ומחזירין הספר־תורה וקוראין המגילה". אך משנת תשל"ח ואילך נוספה שם בשולי הגליון הערה שמנהגנו כנ"ל. בס' שער־הכולל פי"א אות כב ס"ה ובס' חקרי מנהגים עמ' רכג נתבאר טעם ומקור מנהגנו, עיי"ש. וראה 'אוצר' עמ' רסז. מנהג ישראל תורה ומוקד מנהגנו, עיי"ש.

102) שער־הכולל שם אות כג.

לפני שעה עשירית¹¹⁸ (באזור המרכז - 2:49). אם אי-אפשר¹¹⁹ - לעשותה עד זמן הדלקת הנרות, ואם יש אפשרות וצורך - פורש מפה ומקדש¹²⁰. גם בני ירושלים צריכים להרבות היום קצת במשתה ושמחה¹²¹.

"טוב לעסוק מעט בתורה קודם הסעודה"¹²², רק מעט - כדי שלא ימשך בלימודו וישכח לקיים מצוות סעודת פורים¹²³.

"לנטילת יידיים, ברכות המוציא והמזוון של סעודת פורים ואמירת הרא"ח, לבוש האדמו"ר 'סויבלענע

בספר המנהגים שם הביא סתירה בדעת אדמו"ר אם יש חיוב לאכול פת בפורים, עיי"ש.

(118) שו"ע אדה"ו סי' רמט ס"ז.

(119) אדמו"ר מהורש"ב בפורים תרס"ג בווינה החל את הסעודה בשעה 2:00 (סה"ש קיץ ת"ש עמ' 37). הרבי תיכנן זאת להתוודעות שלו בפורים תשי"ד, אם כי הדבר לא התקיים בפועל (ראה אג"ק ח"ח עמ' רמו. תורת מנחם התוועדות חי"א עמ' 120 ועמ' 130).

(120) אם מתחילים את הסעודה אחר חצות, לכאורה עדיף להתפלל מנחה גדולה לפני. אשה שהדליקה נרות או איש שקיבל שבת, צריכים להתנות שעכ"פ לעניין הסעודה אינם מקבלים שבת (אם ההדלקה היא תוך חצי שעה לשקיעה, א"צ שהבעל יקבל שבת במקומה). אם יש צורך בכך, ניתן לקיים פורס מפה ומקדש ולהמשיך לאכול סעודת שבת*. בקצות השולחן (סי' מזו בבדה"ש ס"ק כב, ע"ש) פסק שבמקרה זה לא יאמר 'ועל הניסים' בברכת המזון, אבל למעשה אומרים גם זאת (ראה הנסמן בשו"ע אדה"ו סי' קפח במהדרה החדשה אות קנד).

אגב, בקביעות זו צ"ע במצוות החג אם אפשר לקיימן אחר השקיעה מספק כשלא קיימן לפני כן: מגילה (נזירה דרבה. ועסי' רס"א ס"א"ב ובלוח דבר בעתו), סעודה (לפני קידוש אסור, ואחריו - כבר יצא פורים), מנות ומתנות (רק במאכל - לצורך היום).

(* אף שבשו"ע אדמו"ר (סי' רעא סו"ס יא) שולל זאת לכתחילה ל'בעל נפש' בגלל הספק אם לברך המוציא, הרי למעשה נהגו בכך חסידים בהתוועדות יו"ט בכל הדורות (ס' המנהגים עמ' 57) וגם בפני רבותינו (והרבי הפסיק זאת אצלו החל משמחת תשד"מ רק מפני הבלבול שלא נהגו שם כראוי - רישומה של שנה' יומן ה'תשד"מ, עמ' 77, ובאם בטוחים שהכל ייעשה כדון, אין סיבה לשלול זאת. וכן פירסם השנה הרב ש"ב לוי, וכן נוהגים בפועל במשך השנים הרב ח"ש שי' דייטש ועוד).

(121) רמ"א סי' תרצ"ה ס"ב. וראה הערת הגהמ"ח שו"ת מנחת יצחק ע"ז בלוח דבר-בעתו.

(122) רמ"א שם.

(123) 'שערי המועדים-פורים' סי' י.

האדמו"ר מקיים "משלוח-מנות" לשלושה אנשים (מאכל ומשקה)¹¹¹.

יש אומרים שמשלוח-מנות צריך להיות על-ידי שליח¹¹².

מנהג ישראל לשתף גם את הקטנים בכל ענייני הפורים¹¹³, ואדרבה - בעניינים מסויימים, כמו בהכאת המן ב'רעשנים' ובשאר דרכים, עיקר ה'רעש' נעשה על-ידי הקטנים, עם כל התמימות, החיות וההתלהבות האופייניות להם, וכן בנוגע למנהג "ללבוש פרצופים (מסיכות) בפורים" שנעשה בעיקר על-ידי הקטנים¹¹⁴.

בימי הפורים נהגו הקטנים והקטנות ללבוש 'עטרה', ותבוא עליהם ברכה¹¹⁵.

לעניין נתינת 'מחצית השקל' בירושלים ת"ץ¹¹⁶ ראה הערה 38.

משתה ושמחה:

סעודת פורים עושים לכתחילה בשחרית (דהיינו להתחיל בה לפני חצות. חצות היום באזור המרכז: 11:49), משום כבוד שבת¹¹⁷. אם אי-אפשר - להתחיל

(111) ספר המנהגים שם. הרבי היה נוהג לשלוח בכל שנה לכהן, לוי וישראל קבועים. המשלוח הכיל: אוזן-המן ממולא פרג, פרי ובקבוק י"ש - הרה"ח הרי"ל גרונו, 'התקשרות' שם.

(112) ראה שד"חמד אסיפת דינים מערכת פורים סוס"ו, מובא בליקוטי-שיחות כרך ל"ג עמ' 118 ועוד, וכן באחרונים. אך א"צ כדן שלוחות ממש, וכמובא בסה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 302 ולהלן שמנהג ישראל לשלוח מנות ע"י התינוקות.

(113) וכן שולחים על-ידיהם משלוח-מנות, ספר השיחות תשמ"ח ח"א שם. ובמיוחד מתנות-לאביונים, ראה קדושת לוי קדושה שנייה. ע"ד חינוך קטני קטנים בענייני פורים, ובפרט בצדקה - התוועדות תשמ"ז ח"ב עמ' 561.

(114) כמובא בשו"ע, רמ"א או"ח סי' תרצ"ו, שבשביל מנהג זה התירו כמה עניינים - 'התוועדות' תשד"מ ח"ב עמ' 1239, ועוד. ע"ד הצגות לבנות בפורים - ראה היכל-מנחם כרך ב עמ' קמה. בליקוטי-שיחות חל"א עמ' 279 באריכות, שלא ישחקו כלל הילדים בתפקיד 'המן', ובודאי שלא בהתלהבות.

(115) 'התוועדות' תשמ"ח ח"ב עמ' 484.

(116) וכן בשאר מקומות שהם 'ספק מוקפות חומה' יש לנהוג לחומרא. וכן הלקו כשנוכרה ירושלים.

(117) לוח כולל-חב"ד, ע"פ הרמ"א סי' תרצ"ה ס"ב (אף שבשו"ע אדה"ו סי' רמט נזכר רק ע"ד 'שעה עשירית'). שיחות-קודש תשל"ז עמ' 508, ושיחת ש"פ משפטים תשמ"א הנחת ה' סכ"ה. ובקצהו סי' סט בבדה"ש ח' כ' שיש להקדימה ככל האפשר מפני כבוד השבת.

היטל' וחגור אבנט"124.

"שמחת פורים גדולה הרבה משמחת יום-טוב"125.
"בנוגע להתוועדויות במשך המעתי'לעת דפורים,
מתוך שמחה באופן ד'עד דלא ידע', אבל עם הגבלות
כו', ובפרט בנוגע לתלמידים, ועל-דרך-זה בנוגע לכל
בני-ישראל, כמדובר כמה פעמים שצריך להיות על-
פי ההגבלות דתורת החסידות, ואין צורך להאריך בזה,
כיוון שהדברים ידועים ומפורסמים, וגם ברפוס"126.
יש להרעיש ולפרסם בכל מקום ומקום, הן
בחול' והן (ועל-אחת-כמה-יכמה) בארה"ק, על-דבר
ההשתדלות שכל ענייני הפורים יהיו באופן ד'ברוב
עם הדרת מלך'... בנוגע ל'משתה ושמחה' - אף
שכל אחד ואחד חוגג סעודת פורים בביתו, עם בני
משפחתו... הרי יכולים להוסיף בשמחת פורים 'ברוב
עם' לאחרי הסעודה בביתו"127.

מנהג האדמו"ר - "מאמר דא"ח בתוך הסעודה"129.
הגזירה הידועה אודות ההגבלה בשתיית משקה
- בתוקפה עומדת גם בפורים"128. היו פעמים שכ"ק
אדמו"ר ביקש בהתוועדות דפורים או דשבת-קודש
שלאחרי"129, שעל-כל-פנים אחד המסובים יקיים
'עד דלא ידע' כפשוטו ו'יוציא' בזה ידי חובה את כל

124) ספר-המנהגים שם. והרבי נשיא דורנו לא חבש כובע זה.
125) תורה-אור צח, א. ספר-המנהגים שם ובעמ' 38, וש"י. ועד"ו
בא"ק ח"כ עמ' קסו.

126) 'התוועדויות' תש"נ ח"ב עמ' 372. אמנם היו פעמים שהורה
הרבי לקיים 'עד-דלא-ידע' כפשוטו, אך ביחס לבחורים היתה
הסתייגות מכך גם לפני ה'גזירה' על משקה, ראה 'התוועדויות'
תשי"ב ח"ב עמ' 45, וכמוכן לאחריה גם כשהורה כנ"ל [כגון
בפורים תשל"א], וה'גזירה' הידועה להגבלה ב'משקה' נדחתה
עלידו לאותה שעה. וכנראה לזה הכוונה בשיחת ש"פ שמיני
תשמ"א (הקטע השייך לזה נעתק גם בס' 'אשכילה בדרך תמים'
עמ' 181). וראה 'אוצר' עמ' רצ, ובכרך אלויל'תשרי עמ' שסט-
שע בקשר לשמחת-תורה.

127) סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 335. הרבי הסביר זאת (כנראה
- את ההתוועדות שלו) כיוון שגם ב'עד-דלא-ידע' ניתן להגיע
לדרגת נעלות יותר ('התוועדויות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1420
ואילך).

בספר-השיחות תש"נ ח"א עמ' 351 הציע הרבי לערוך ג'
התוועדויות בקשר לימי הפורים, כדי שיהיו באופן של 'זחקה',
עיי"ש.

128) **כמפורש** בכ"מ, ומהם במענה ב'יחידות' שנדפס בס' היכל-
מנחם כרך ג עמ' רנח. וראה לעיל הערה 106.

129) כגון 'התוועדויות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1478.

הציבור"130.

"פורים-תורה" איננו עניין של ליצנות ח"ו כטעות
העולם, אלא שבמקום לדייק ולהתייגע על עומקם של
דברים, מתעכבים על עניין שטחי יותר, עניין הקשור
ומביא לידי הוספה בשמחה, אבל בכל אופן הרי זה
עניין של "תורה", ככל ענייני התורה"131.
בהתוועדות פורים, נהג הרבי לעשות מגבית עבור
'קופת רבינו"132.

לקראת סיום ההתוועדות נהג כ"ק אדמו"ר להזכיר
אודות ההכנות למבצע פסח, כולל לדאוג למעות-
חיתין, מזון ולבוש, כיוון שמיום הפורים עצמו
מתחילים "שלושים יום לפני החג"133.

נוהגים לנגן 'ה'אפ קאזאק"134.

בחיפה בשנים רגילות קוראים את המגילה גם
בט"ו, כי היא ספק מוקפת חומה"135.

סדר פורים המשולש בעיה"ק ירושלים ת"ו:

ביום ו' י"ד באדר: קוראים את המגילה בכרכותיה
בלילה וביום - אחר קריאת המגילה בלילה אומרים
ואתה קדוש - ונותנים מתנות-לאביונים. אבל אין
אומרים ועל הניסים, ואין קוראים בתורה.

ביום שבת-קודש פרשת צו: אומרים "ועל
הניסים" בתפילה ובכרכת-המזון, ומוציאים שני

130) ראה גם 'תורת-מנחם - התוועדויות' (טז) תשט"ז ח"ב
עמ' 145.

ביאור העניין במכתבו שנדפס ב'התוועדויות' תשמ"ב ח"ב עמ'
980.

131) 'התוועדויות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1426.

132) ספר-המנהגים שם, ומציין לספר-השיחות תורת-שלום
עמ' 243.

133) שו"ע אדמוה"ז סי' תכט ס"א. ראה התוועדויות תשמ"ב
ח"ב עמ' 977, תשד"מ ח"ב עמ' 1280, תשמ"ח ח"ב עמ' 303,
תנש"א ח"ב עמ' 399, 339, ועוד.

134) ספר הניגונים, ניגון כד - שיחת פורים תשל"ב. לפעמים
זכר פורים בין הזמנים שבהם ניגנו את ניגון 'ארבע הבבות'
של אדמוה"ז (שם, ניגון א). הרבי ציווה בקביעות לנגן לקראת
סיום התוועדות הפורים, ואחריו 'ניע זוריצ'י'. פעמים שציווה
לנגן גם 'קול ביער' (שם, ניגון כג). - 'אוצר' עמ' רצב"ג.

135) (ונפקא-מינה לעניין סעודה ומשלוח מנות לחומרא גם
ביום ראשון) - הערה למכתב לכינוס השלוחים, ליקוטי-שיחות
חכ"ט עמ' 423. זאת למרות שב'משנה ראשונה', בשיחות-קודש
תשל"ז ח"ב ס"ע 7 (כמו בלוח עץ-חיים), ציין רק שיש 'סברא'
זאת.

תחנון, ולא 'ועל הניסים', ויש לאומרו בברכת המזון ב'הרחמן' (במקום הרחמן דשבת ויום-טוב): "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מרדכי..."
 ויש מחמירים לצאת ידי כל הדעות: ושולחין מנות בימים י"ד, ט"ו וט"ז, וסעודת פורים עושים גם בשבת, שמוסיפים סעודה אחת לשם פורים.

(המשנ"ב שציין שם בסופו, הוא בס"י תקכ"ט ס"ק יז).

ספרי-תורה, בראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת צו, ובשני למפטיר בפרשת בשלח "ויבוא עמלק" (הקריאה דפורים). הפטרה: "כה אמר ה' צבאות, פקדתי..." (הפטרת פרשת זכור).
 ביום ראשון, ט"ז באדר: עושים סעודת פורים [וגם מתנות-לאביונים¹³⁶] ומשלוח-מנות, ואין אומרים

136) אם שכח, וגם תמיד - כי חייב לשתפם בסעודתו - ליקוטי שיחות כרך כא עמ' 490, 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב סי' רצד

לזכות
 אנשי החסד הדגולים
 הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
 ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
 בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש